

GEOGRAFIE

Een groot grondgebied brengt veel verschillen met zich mee.

Inhoud

1. Wat is 'China'?
2. Situering
3. Reliëf
4. Klimaat
5. Bevolking
6. Bestuurlijke indeling

1. Wat is 'China'?

De Chinese naam voor China is 中国, 'Zhongguo'¹. 中 betekent 'midden' en 国 betekent 'land'. China is dus het '**land van het midden**', het middelpunt van de wereld.

Lange tijd dachten de Chinezen dat dit echt zo was. Dit is niet onbegrijpelijk, als je bedenkt dat de Chinese beschaving meer dan 5000 jaar oud is en al zeer vroeg een hoog niveau bereikte. Geen enkel van de rijkjes rond China kwam zelfs maar in de buurt van dit niveau. Voor de Chinezen was de wereld het 'Rijk van het Midden', aan de randen van dat rijk woonden de 'barbaren'. De barbaren moesten de Chinese keizer erkennen als hun meerdere.

In 5000 jaar tijd is 'China' enorm gegroeid. Tegenwoordig liggen de grenzen van China zo goed als vast. Het grootste twistpunt op dit moment is of het eiland Taiwan bij China hoort of niet.

Belangrijk om te onthouden is dat China zo'n **groot grondgebied** heeft, dat het wel **heel veel verschillen** in zich móet hebben.² Denk maar aan hoeveel verschillen er al zijn in een klein landje als België: verschillen in reliëf, we hebben niet overal hetzelfde weer, verschillen in taal (Nederlands, Frans en Duits, maar ook talrijke dialecten die erg van elkaar verschillen)...

Hieronder bekijken we de verschillen in reliëf, klimaat en bevolking in China. In het laatste punt, 'bestuurlijke indeling', bekijken we hoe China door de regering is opgedeeld in kleinere

¹ Spreek uit [Dzhoeng-kwoo]

² Zie ook bij 'Wat is Chinese cultuur?' ('Inleiding'), punt 2: Wat is 'Chinees'?

stukken om het gemakkelijker te besturen. Je kan dit vergelijken met de opdeling van België in provincies. Maar eerst bekijken we waar China precies ligt in de wereld.

2. Situering

Neem een kaart en bestudeer de ligging van China zorgvuldig. Wat zijn de **buurlanden** van China (14)? Welke landen liggen dicht in de buurt, maar worden van China gescheiden door de zee? Aan welke **zeeën** grenst China? De belangrijkste zeeën zijn de Gele Zee, de Oost-Chinese Zee en de Zuid-Chinese Zee. Hoe groot is China als je het vergelijkt met andere landen in de wereld? China is het derde grootste land ter wereld, na Rusland en Canada, in **oppervlakte** vergelijkbaar met de Verenigde Staten van Amerika. Het is 314 keer groter dan België. In de hoofdstad alleen, **Beijing**, wonen al minstens zoveel mensen als in België.

De ligging van China heeft een belangrijke invloed op haar geschiedenis en cultuur.
Meer hierover vind je in het stukje over het reliëf.

3. Reliëf

We kunnen het reliëf in China onderverdelen in drie grote ‘trappen’. Net zoals België kunnen we de kaart van China inkleuren met **groen** (vlak), **geel of lichtoranje** (heuvelachtig) en **oranje** (bergen). Alleen is in China alles veel groter en hoger.

1. In het **zuidwesten** van China ligt het **Tibetaans Hoogplateau**, een deel van het bekende Himalayagebergte, met als hoogste punt de Mount Everest (8848m) op de grens met Nepal. Dit hele gebied ligt boven de 4500m boven de zeespiegel.

2. In het **noordwesten en centraal-China** is de hoogte gemiddeld 1500m boven zeeniveau. Deze ‘trap’ bestaat voornamelijk uit de volgende gebieden:

- woestijnen: het **Tarimbekken** en de **Gobi-woestijn**
- het **Rode Bekken** (ter hoogte van de provincie Sichuan): een zeer vruchtbaar gebied, o.a. omdat er voldoende neerslag valt en veel irrigatiemogelijkheden zijn. ‘Rood’ komt van de roodachtige kleur van de aarde in dit gebied.
- in het noorden: een **lössplateau**. Löss is heel fijn stof dat op de grond vruchtbare leemgronden vormt. Deze grond heeft een gele kleur. De rivier die door dit gebied stroomt,

spoelt de aarde mee en krijgt daardoor een gele kleur. Deze rivier wordt dan ook heel passend de **Gele Rivier** genoemd.

- in het zuiden: een **kalkplateau**. Kalk is een heel poreus materiaal. In de loop van de tijd ontstonden zo de typische steile bergen die je in het zuiden van China vindt (zie foto, het groen op de oevers is voornamelijk bamboe).

Door dit kalkplateau stroomt een andere belangrijke rivier van China, de **Lange Rivier** (Yangzi).

3. In het oosten, aan de kust, vind je van noord naar zuid de **Vlakte van Mantsjoerije**, de **Noord-Chinese laagvlakte** en het **Zuid-Chinees heuvelland**.

De benedenloop van de Gele Rivier stroomt door Noord-Chinese laagvlakte, die zich uitstrekt tot aan de Lange Rivier.

Noot: invloed van ligging en reliëf op de geschiedenis en cultuur van China

China wordt omringd door *gebergte, woestijn en zee*. Deze **geïsoleerde ligging** beïnvloedt China's geschiedenis. Hoewel China in verschillende periodes zeer open was en benieuwd naar de rest van de wereld, was het vaak ook zeer gesloten en op zichzelf gericht. Het duurde heel lang voor het in China doordrong dat er ook buiten China misschien wel noemenswaardige, hoogstaande beschavingen waren.

Lange tijd was er maar één verbindingsweg met andere culturen: de **zijderoute**. De zijderoute was niet één vaste route, maar een *netwerk* van met elkaar verbonden stadjes, dorpjes en oases. Handelaars reisden maar enkele dorpjes ver, maar hun goederen reisden van oost naar west en terug.

4. Klimaat

Als we het klimaat in China vergelijken met dat bij ons, stellen we vast dat de winters er in het algemeen strenger zijn dan bij ons, en de zomers warmer. Dit is blijkbaar een kenmerk voor gebieden die aan de oostkant van een grote landmassa liggen: de oostkust van Amerika kent ook grotere verschillen tussen winter en zomer dan de westkust.

Wat kunnen we afleiden over het klimaat in China als we naar de ligging en het reliëf kijken?

Van **noord naar zuid** is de **breedteligging** belangrijk: de *temperatuur zal afnemen* naargelang we meer naar het noorden gaan.

Van **oost naar west** is in China de **afstand tot de zee** en de **hoogteligging** belangrijk voor het klimaat. Van zuidoost naar noordwest *nemen temperatuurschommelingen toe*. De zee heeft een matigende invloed op het klimaat. Hoe verder van de zee, hoe groter de temperatuurschommelingen. Ook *daalt de hoeveelheid neerslag*: door de afstand tot de zee is er minder vocht in de lucht. Bovendien geraken de wolken vaak niet tot de hoger gelegen gebieden: terwijl ze stijgen om daar te geraken, komen ze in koudere luchtlagen terecht waardoor zich regen vormt. De wolken zijn uitgeregend voor ze de top van de bergen bereiken. Hoog en droog.

Kenmerkend voor het klimaat in Azië is het **moessonsysteem**. De ‘moesson’ is vooral bekend voor de zware regens die ze kan meebrengen, maar eigenlijk gaat het over **wind**. Het is een systeem van winden die de ene helft van het jaar in de ene richting waaien en de andere helft in de andere.

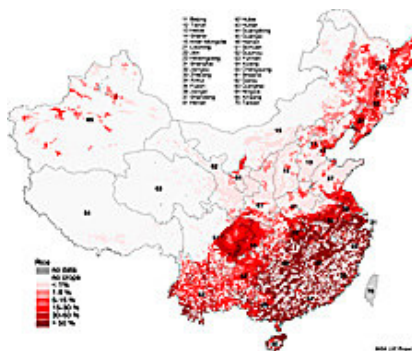
Voor China betekent dit dat de wind in de winter van het noordwesten naar het zuidoosten waait. De **wintermoesson** komt over land, uit het koude Siberië. Zij brengt **droge, koude lucht** met zich mee. De invloed van deze wind vermindert naargelang je meer naar het zuiden gaat. Het Rode Bekken is een dal dat afgeschermd wordt door bergketens. De koude moessonwind heeft hier dus minder invloed, de temperatuurschommelingen zijn er niet zo groot als in de omliggende gebieden. Aan de andere kant zorgt deze afscherming ervoor dat wolken moeilijk weg kunnen. Er is vaak weinig zon en veel mist en neerslag.

De **zomermoesson** waait van het zuidoosten naar het noordwesten. Ze komt van over de zee uit de richting van de evenaar. Zij brengt dus **warme, vochtige lucht** mee. Het is deze wind die de zware moessonregens met zich meebrengt. 70% van alle neerslag in China valt tijdens de zomermaanden.

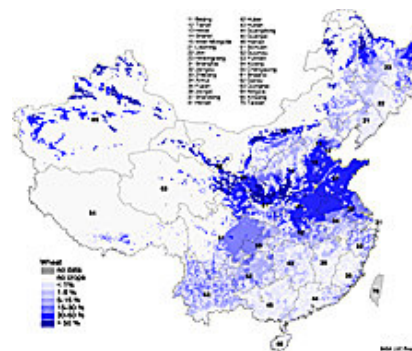
Noot: de invloed van het klimaat op de landbouw

De hoeveelheid neerslag is zeer belangrijk voor de landbouw. **Rijst**, het belangrijkste voedingsgewas in China, heeft enorm **veel water nodig**. We vinden rijstteelt dan ook vooral terug ten **zuiden** van de Lange Rivier, maar de meeste neerslag valt. Ten **noorden** van de Lange Rivier, waar het **droger** is, is het belangrijkste teeltgewas **tarwe**.

Noord en zuid werken samen. Ook in het noorden is rijst het belangrijkste voedingsgewas (al wordt het er minder verbouwd). Logisch, als je bedenkt dat eenzelfde hoeveelheid rijst **vijf maal meer** mensen kan voeden dan tarwe.

Rijstteelt

Tarweteelt

5. Bevolking

Reliëf en klimaat beïnvloeden de bevolkingsdichtheid in China.

Het **oosten en de steden** zijn het **dichtst bevolkt**. Chinezen wonen vooral in de *Noord-Chinese laagvlakte*, en meer centraal ook in het *Rode Bekken*. Deze gebieden zijn vruchtbaar, er valt voldoende neerslag, het is er vlak en aan de zee en rivieren zijn er genoeg transportmogelijkheden voor de economie.

Waarom is het **westen** zo **dun bevolkt**? Reliëf en klimaat zijn hier veel minder gunstig dan in het oosten en het Rode Bekken (gebergte, woestijn, weinig neerslag, koud, minder transportmogelijkheden).

In dunbevolkte gebieden bestaat de bevolking vaak voor een groot deel uit **minderheden**. Dit weerspiegelt zich in de bestuurlijke indeling van het land. Officieel zijn er **56 volkeren** in China, de grootste groep zijn de Han-Chinezen ($\pm 94\%$); daarnaast zijn er 55 officieel erkende minoriteiten (minderheden). Velen hiervan wonen vooral aan de grenzen van China. Vele anderen wonen dan weer gewoon tussen de Han-Chinezen en zijn vaak zelfs niet meer van hen te onderscheiden.

6. Bestuurlijke indeling

Om dit grote grondgebied beter bestuurbaar te maken, is China onderverdeeld in 22 **provincies** (23 als Taiwan wordt meegerekend), 5 **autonome regio's**, 4 '**municipalities**' en 2 **Speciale administratieve regio's (SAR)**.

Autonome regio's, municipalities en SAR staan allemaal op hetzelfde niveau als de provincies, maar zijn om verschillende redenen 'speciale gevallen'.

Autonome regio's

Als we kijken waar de autonome regio's zich bevinden, zien we dat ze vooral aan de grenzen van China te vinden zijn. Het zijn vaak dun bevolkte gebieden. De autonome regio's zijn opgericht om de **minoriteiten** die in deze gebieden wonen meer autonomie te geven. Zo kunnen zij bijvoorbeeld zelf beslissen over hun financiën, de economische planning, kunst, wetenschap, cultuur, de organisatie van de politie en het gebruik van de plaatselijke taal. Bekende autonome regio's zijn **Tibet** en **Binnen-Mongolië**. Verder heb je Xinjiang, waar veel Turkse minderheden wonen, Ningxia en Guangxi.

Niet iedereen is positief over het bestaan of de invulling van de autonome regio's: *Han-Chinezen* klagen over discriminatie van de Han in deze gebieden. Een vaak gehoord argument tegen de autonome regio's is ook dat ze een gevaar vormen voor de nationale eenheid.

Bovendien behoort de meerderheid van de bevolking in drie van deze autonome regio's tot de Han-bevolking, is het dan wel nodig om daar een autonome regio op te richten?

Ook de *minoriteiten* zelf hebben klachten: er is weinig of geen echte autonomie, ambtenaren worden van bovenuit aangesteld en niet democratisch verkozen. De werkelijke macht zou bij de CCP (Chinese Communistische Partij) liggen. Alleen het hoofd van een autonome regio moet tot een minoriteit behoren, de rest van de ambtenaren is vaak Han.

Municipalities

Municipalities zijn eigenlijk gewoon **grote steden** en hun omliggende gebieden. Enkele steden in China zijn zo groot geworden, dat ze de status van provincie gekregen hebben. Dit zijn **Beijing**, **Shanghai**, Chongqing en Tianjin.

Chongqing, de grootste stad, is groter dan de kleinste provincie (Hainan).

Speciale administratieve regio's (SAR)

Hong Kong en **Macao** zijn lange tijd geen Chinees grondgebied geweest. Ze werden bestuurd door **Groot-Brittannië** (Hong Kong) en door **Portugal** (Macao). In 1997 droegen de Britten Hong Kong terug over aan China en twee jaar later volgden ook de Portugezen met de teruggave van Macao. Sindsdien zijn deze beide gebieden SAR.

Dit wil zeggen dat zij **in grote mate eigen autonomie** krijgen (veel meer dan de autonome regio's). Hong Kong en Macao hebben een eigen politiek systeem, een kapitalistische economie, een eigen rechtssysteem, een eigen munt en een eigen visumsysteem. Belgen hebben bijvoorbeeld geen visum nodig om naar Hong Kong te reizen, maar als ze vandaaruit de rest van China binnen willen, hebben we er wel een nodig.

De SAR kunnen eigenlijk over alles zelf beslissen, behalve over nationale defensie. Ze mogen zelf ook geen diplomatieke relaties aanknopen.

Voor de kapitalistische economie is opmerkelijk in het communistische China. Dit is de erfenis van de Britten en de Portugezen. Toen Hong Kong en Macao terug bij China gevoegd werden, besefte de regering dat het niet verstandig zou zijn drastische wijzigingen aan te brengen in deze economisch welvarende gebieden. Om de **eenheid van China** te bewaren en te benadrukken bedacht Deng Xiaoping de slogan "één land, twee systemen".

Referenties

Boden, J. (2006). *De essentie van China*. Bussum: Coutinho.

Kesteloot, C. (2000). *Topografie en sociaal-economische geografie van China* [cursus]. K.U.Leuven.

<http://www.law.kuleuven.be/chineesrecht/webterras/geografi1.htm>